

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly BERDIMUHAMEDOW:

— MENIŇ MAKSADYM TÜRKMEN DIPLOMATIÝASYNYŇ MILLI MEKDEBINI HEMMETARAPLAÝYN GOLDAMAKDAN WE DÜNYÄNIŇ IŇ ÖSEN TALAPLARYNA LAÝYK GELÝÄN BILIM ULGAMYNY SIZE ELÝETERLI ETMEKDEN YBARATDYR.

ÝAŞ DIPLOMATYŇ SESI

Biziň baş maksadymyz Watana gulluk etmektir!

INTERNET GAZETI

THE VOICE OF YOUNG DIPLOMAT

INTERNET NEWSPAPER

№ 1, 2020-nji ýylyň 1-nji oktýabry, penşenbe.

Our main goal is to serve the Motherland!

Internet gazetini 2020-nji ýylyň 1-nji oktýabryndan bäri çykýar

Esaslandyryjysy — Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary instituty

SYÝASY HABARLAR

25-nji sentýabr

Ýurdumyzyň mukaddes Garaşsyzlygynyň 29 ýyllyk baýramçylygynyň öňüsarynda hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň başlyklyk etmeginde paýtagtymyzdaky Ruhýet köşgünde wideoaragatnaşyk arkaly Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň nobatdaky mejlisi geçirildi. Ol ýurdumyzyň täze taryhynyň möhüm wakalarynyň birine öwrüldi. Mejlisiň dowamynda ýurdumyzyň täze iki palataly kanun çykaryjy edarasyny — Türkmenistanyň Milli Geňeşini döretmek we ýurdumyzyň kanun çykaryjy edarasyny iki palataly ulgama geçirmek meselelerine garaldy.

27-nji sentýabr

Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň baýram edilýän gününde hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow türkmen halkynyň täze taryhynda ägirt uly özgertmeleriň nuşany bolan ajaýyp binalar toplumyna — Garaşsyzlyk binasyna gül goýmak dabarasyna gatnaşdy.

Şu ýylyň ýurdumyzyň Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň Kararnamasy esasynda berkidilen hemişelik Bitaraplyk derejesini almagynyň 25 ýyllygy bilen has-da şöhratlanýandygy guwançly ýagdaýdyr.

28-nji sentýabr

Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň 29 ýyllygy mynasybetli Halkara ahalteke atçylyk sport toplumynda milli Liderimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň gatnaşmagynda dabaralar geçirildi. At çapysyklary halkymyzyň iň söýgüli baýramçylyk däpleriniň biridir. Ol nesilden-nesle geçirilip gelinmegi we nesilleriň atababalarymyzyň mirasyna aýawly garamagynyň netijesinde häzir hem dowam edýär.

Ýurdumyzyň ähli welaýatlarynda gurlan ajaýyp atçylyk sport toplumlary ýyndam bedewleriň çapysyklaryny ýokary hünär derejesinde geçirmäge mümkinçilik berýär. Munuň özi sporta degişli bolmaktan-da ötri, hemişe milli medeniýetiň baý öwüşginli tomaşasy bolup, täsir galdyran mazmuny boýunça has giň gerimli waka öwrülýär.

30-njy sentýabr

Türkmenistanyň Garaşsyzlyk günü mynasybetli hormatly Prezidentimize ýurdumyzyň ähli künjeklerinden hem-de daşary ýurtlardan köp sanly gutlag hatlary we telegrammalar gelip gowuşdy: Hasan RUHANI, Eýran Yslam Respublikasynyň Prezidenti. Armen SARKISÝAN, Ermenistan Respublikasynyň Prezidenti. Rim Papasy FRANSISK. Mihail MIŞUSTIN, Russiýa Federasiýasynyň Hökümetiniň Başlygy. Imran HAN, Pakistan Yslam Respublikasynyň Premýer-ministri.

Mähirli gutlag hatlary iberenler döwlet Baştutanymyzy ajaýyp baýram bilen mähirli we tüýs ýürekden gutlaýarlar hem-de milli Liderimize berk jan saglyk, uzak we bagtyýar ömür, ezip Watanymyzyň rowaçlygynyň, türkmen halkynyň abadançylygynyň bähbidine alyp barýan köpugurly işinde güýç-gaýrat arzuw edýärler.

(Metbugat habarlary esasynda taýýarlanylýdy).

Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň 25 ýyllygyna

TÜRKMENISTANYŇ BITARAPLYK SYÝASATY

Ýurdumyzyň Bitaraplygy Türkmenistana beýleki ýurtlar bilen özara bähbitli ykdysady hyzmatdaşlygy ýola goýmaga mümkinçilik berdi. Türkmenistan hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda Bitaraplyk derejesine laýyk daşary syýasatny amala aşyran döwlet hökmünde özüni dünýä ýüzüne ykrar etdirdi.

Türkmenistan «Açyk gapylar» syýasatyna eýerip, netijeli daşary syýasat ýörelgesini yzygiderli durmuşa geçirýär, özüniň parahatçylyk ýörelgelerini bütün adamzadyň bähbidine goýmaga çalyşýar. Munuň özi ýurdumyzyň barha artýan halkara abraýyna eýe bolýar. Ýurdumyzyň içeri hem-de daşary syýasatynyň netijesinde bu gün Türkmenistan dünýäniň syýasy giňişliginde güýçli depginler bilen ösýän, ykdysady taýdan kuwwatly, syýasy taýdan durnukly we asuda, sebit we halkara gatnaşyklaryna işjeň gatnaşýjy, ynamdar hyzmatdaş ýurtlaryň hatarynda giňden tanalýar.

2015-nji ýylda ikinji gezek BMG-niň Baş Assambleýasynyň täze Kararnamany biragyzdan kabul etmegi munuň aýdyň subutnamasydyr. Ona ýurdumyzyň Bitaraplyk derejesine goldaw, şeýle hem onuň sebitde we dünýä giňişliginde möhüm orna

eýedigini baradaky ykrarnama öz beýanyny tapdy. Mundan başga-da, BMG-niň Baş Assambleýasy Türkmenistanyň başlangyjy boýunça 12-nji dekabry Halkara Bitaraplyk günü diýip ygylan etdi.

Türkmen Bitaraplygynyň şanly ýylyny belleýän senämiz mynasybetli ýurdumyza we daşary döwletlerde dürli çäreler toplumy amala aşyrylýar. Onuň başyny hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň gatnaşmagynda Aşgabatda şu ýylyň başynda geçiren «Türkmenistan we halkara guramalary: parahatçylygyň we ösüşiň hatyrasyna hyzmatdaşlyk» atly maslahat başlady. Şu geçen döwrüň içinde Türkmenistanyň Bitaraplygy häzirkizamanýň möhüm wezipelerini

çözmekde, döwletleriň we halklaryň arasynda dostluk, hoşniýetli goňsuçylyk gatnaşyklaryny berkitmekde netijeli hyzmatdaşlygy ýola goýmagyň oňyn guraly hökmünde ykrar edildi. BMG-niň jogapkärli uzakmöhletleýin hyzmatdaşy, öz üstüne alan borçnamalarynyň yerine ýetirilmegine ygrarly ýurt hökmünde ykrar edilen Türkmenistan Merkezi Aziýada parahatçylygyň, howpsuzlygyň we hyzmatdaşlygyň berkidilmegi ugrunda edilýän halkara tagallalaryna işjeň gatnaşýar. Bu ugurda biziň ýurdumyzyň ägirt uly parahatçylyk söýüjilikli tejribesini toplady.

Häzirkizamanýň Türkmenistanyň

(Dowamy 2-nji sahypadada).

neutrality.gov.tm.

Tbilisiniň telewizion diňi Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň 29 ýyllygy mynasybetli Türkmenistanyň Döwlet tugunyň reňki bilen bezelip, iki ýurduň dost-doganlygynyň nuşany hökmünde öwüşgin saçdy. Türkmenistanyň Gruzijadaky ilçihanasy hem-de şäher häkimiýeti bilen bilelikde guralan bu özboluşly çäre ýurdumyzyň baş baýramyna Gruzijanyň halkynyň adyndan ajaýyp toý sowgady boldy. Tbilisiniň merkezi köçeleriniň birinde, demir ýol menziliň hem-de şäher metrosynyň önünde ýerleşdirilen ekranlardaky wideoşekiller arkaly ýurduň paýtagtynyň ýaşajylyry hem-de myhmanlary Türkmenistanda amala aşyrylýan giň gerimli özgertmeler, ýurdumyzyň taryhy we medeniýeti, dostana halkymyz, tebigy baýlyklarymyzdyr taryhy-medeni ýadgärliklerimiz bilen ýakyn tanyşmaga mümkinçilik aldylar. Türkmenistana bagyşlanan wideoşekiller şu aýnyň ahyryna çenli dowamly görkeziler.

neutrality.gov.tm.

Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygynyň Minsk şäherinde ýerleşýän ştab-kwartirasynda Türkmenistanyň mukaddes Garaşsyzlygynyň 29 ýyllygyna bagyşlanan sergi açyldy. Ony Türkmenistanyň Belarus Respublikasyndaky ilçihanasy hem-de ýurduň Prezident kitaphanasy bilelikde gurady. Serginiň açylyş dabarasynda Türkmenistanyň Belarus Respublikasyndaky Adatdan daşary we Doly ygtyýarly ilçisi, Türkmenistanyň GDA-nyň tertipnamalaýyn we beýleki edaralarynyň ýanyndaky hemişelik doly ygtyýarly wekili Nazarguly Şagulyýew, GDA-nyň Ýerine ýetiriji komitetiniň başlygynyň birinji orunbasary Wiktor Guminskiý, Russiýa Federasiýasynyň GDA-nyň tertipnamalaýyn we beýleki edaralarynyň ýanyndaky hemişelik doly ygtyýarly wekili Andrey Grozow çykyş edip, Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň 29 ýyllyk baýramy bilen ähli türkmen halkyny gutladylar. Serginiň ekspozisiýalarynda Türkmenistanyň şöhratly taryhyny we gaýtalanmajak milli medeniýetiniň aýratynlyklaryny açyp görkezýän kitaplardyr suratly gollanmalar, fotosuratlar ýerleşdirildi. Türkmen Lideriniň galamyndan çykan eserler, aýratyn-da, olaryň belarus diline terjime edilen nusgalary serginiň açylyş dabarasyna gatnaşanlarda uly gyzyklanma döredti.

Türkmenistanyň Bitaraplygynyň 25 ýyllygy halkara media giňişliginde

neutrality.gov.tm.

Ýakynnda Türkmenistanyň Päkistan Yslam Respublikasyndaky Ilçihanasy hem-de Päkistanyň Global we strategik gözlegler merkezi (CGSS) bilen bilelikde gurnamagynda Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň şanly 25 ýyllygyna bagyşlanan «Türkmenistanyň Bitaraplygy durmuş-ykdysady taýdan gülläp ösmegiň we sebitara hyzmatdaşlygyň guraly» atly göni aragatnaşyk arkaly maslahat geçirildi.

neutrality.gov.tm.

Türkmenistanyň Bitaraplygynyň 25 ýyllygyna bagyşlanan wideorolik Ýaponiýanyň Miýazaki şäheriniň baş mejdançasynyň ekranında 2020-nji ýylyň 20-nji iýulyndan başlap, Ýaponiýanyň Miýazaki şäherinde ýerleşýän Içibangay mejdançasynyň uly ekranında Türkmenistanyň Bitaraplyk derejesine eýe bolanyndan soňra 25 ýylyň dowamynda gazanan üstünlikleri barada wideorolik görkezilip başlady. Şunlukda, Miýazaki şäheriniň ýaşajylyry we myhmanlary Türkmenistan, onuň oňyn bitaraplyk syýasaty arkaly durnuklylygy, howpsuzlygy we parahatçylygy üpjün etmedäki orny bilen ýakyn tanyşmaga mümkinçilik gazandylar. Bu wideoroligiň görkezilişi şu ýylyň sentýabr aýyna çenli dowam eder.

INTERNET SAHYPALARYNDA

@mail.

INTERNET SAHYPALARYNDA

g mail.

@mail.

INTERNET SAHYPALARYNDA

INTERNET SAHYPALARYNDA

g mail.

INTERNET SAHYPALARYNDA

Türkmenistanyň hemişelik
Bitaraplygynyň 25 ýyllygyna

TÜRKMENISTANYŇ BITARAPLYK SYÝASATY

(Başlangyjy 1-nji sahypadada).

seçip alan ýolunyň ygtybarlydygyny we esasydygyny, ýurduň daşary syýasat ösüş ugrunyň bolsa has oňaýly we milli bähbitlere, dünýä bileleşiginiň uzakmöhletleýin maksatlaryna hem-de BMG-niň Tertipnamasynyň ugurlaryna laýyk gelýändigini ynam bilen aýtsa bolar.

BMG bilen hyzmatdaşlyk Türkmenistana öz Bitaraplyk derejesini sebitleýin durkuklylygy we howpsuzlygy üpjün etmegiň möhüm şerti hökmünde amala aşyrmaga mümkinçilik berýär. 2021-nji ýylyň Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly diýip yglan etmek hakyndaky Kararnamanyň kabul edilmegi ýurdumyzyň bu ugurdaky tejribesiniň has giňden ýaratmak üçin ähmiýetlidigini nobatdaky gezek tassyk edýär.

Türkmenistanyň BMG bilen ysnyşykly hyzmatdaşlygy täze ösüşe, ilkinji nobatda bolsa, hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň möhüm halkara başlangyçlaryny durmuşa geçirmek babatda uly ähmiýete eýe

Tirkışmyrat DURDYÝEW,
Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň
Halkara gatnaşyklary institutynyň mugallymy.

boldy. 2020-nji ýylyň 29-njy iýunynda biziň ýurdumyz BMG-niň Baş Assambleýasynyň 75-nji sessiýasynyň başlygynyň orunbasarlygyna saýlanlydy. Biziň ýurdumyz eýýäm Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň sessiýalarynyň wise-başlyklygyna altynjy gezek saýlanlyýar. Mundan ozal Türkmenistan hut şu derejesinde 58-nji, 62-nji, 64-nji, 68-nji we 71-nji sessiýalara gatnaşdy. Ýurdumyza nobatdaky gezek şu wezipäniň ynanylmagy Türkmenistanyň halkara abraýynyň ýokary derejesine — milli Liderimiziň oňyn bitaraplyk, parahatçylyk söýüjilik, hoşniýetli goňuçylyk we giň halkara hyzmatdaşlyk ýörelgesine esaslanýan daşary syýasy ugrunyň ýokary abraýa eýediginiň aýdyň subutnamasydyr.

Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň 25 ýyllygynyň Birleşen Milletler Guramasynyň 75 ýyllyk şanly senesi bilen gabat gelmeginde çuňňur manynyň bardygyny syýasatşynaslar nygtayarlar.

Ýurdumyzyň daşary syýasatyny durmuşa geçirmekde gazanylan üstünlikler hemişelik Bitaraplygymyzyň şanly 25 ýyllygyny zähmet üstünlikleri bilen şöhratlandyrmagy maksat edýän ildeşlerimiziň her birinde şol sanda aýratynda, türkmen diplomatiýasynyň wekillerinde buýsanç döredýär. Bu babatda gürrüň bermegini haýyş edip, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň uly mugallymy, filologiýa ylmlarynyň kandidaty, Türkmenistanyň Adatdan daşary we Doly ygtyýarly ilçisi Çynar Rüstemowa bilen söhbetdeş bolduk. Söhbetdeşligiň dowamynda şeýle gürrüňleri berdi:

Döwletimiziň berkararlygynyň goşa sütüni - halkymyzyň kalbynyň goşa ganatydyr. Olaryň biri mukaddes Garaşsyzlygymyz bolsa, beýlekisi hemişelik Bitaraplygymyzydyr. Şonuň üçin, Garaşsyzlygymyzyň gazanylan we hemişelik Bitaraplygymyzyň ykrar edilen seneleri, eziz Watanymyzyň diňe bir häzirkizaman taryhynyň däl, eýsem tutuş taryhynyň şöhratlandyryýar.

Türkmenistan Garaşsyzlygymyza gazanandan soň, beýleki ýurtlar şeýle hem abraýly, halkara we sebit guramalary, aýratyn-da Birleşen Milletler Guramasy, Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasy, Ýewropa Bileleşigi, Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy, Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasy bilen hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny ýola goýmaga möhüm ähmiýet berdi. Bu babatda hormatly Prezidentimiz: «Halkara gatnaşyklarynyň tutuş ulgamynyň düýpli özgerýän çylşyrymly günlerinde Türkmenistan üçin, daşary syýasy ugruny seçip almak esasy meseleleriň birine öwrüldi» diýip belledi. Garaşsyzlygynyň we Bitaraplygynyň ajap eýýamunda dünýäde ykrar edilen Milli Liderimiziň taýsyz tagallasy bilen döwlet we dünýä ähmiýetli bu işe has-da uly ähmiýet berildi.

Hawa, hormatly Prezidentimiziň belleýşi ýaly, türkmen döwletliginiň, Garaşsyzlygymyzyň we özygtyýarlylygymyzyň ykbaly ýurduň daşary syýasatynyň ýörelgeleriniň dogry seçilip-saýlanmagyna bagly boldy. Şondan bäri geçen döwürdäki ýetilen belent sepgitler biziň turuwbaşdan dogry ýoly saýlap alandygymyzy

Azerbaýjan Respublikasynyň Prezidenti Ilham Aliýewiň Türkmenistana resmi sapary hoşniýetli goňuşylygyny ikitaraplaýyn gatnaşyklaryny berkitmek, birek-biregi hormatlamak, söwda-ykdysady hem-de ynsanperwer-medeni hyzmatdaşlygy giňeltmek we ösdürmek, halkara giňişliginde hyzmatdaşlygy berkitmek boýunça özara gatnaşyklaryň täze derejä çykmagyna uly itergi berdi. Guramalarynyň milli konfederasiýasynyň arasynda Özara düşünişmek hakynda-

ky Ähtnama, Türkmenistanyň Demir ýol ulaglary ministrligi bilen «Azerbaýjanyň demir ýollary» ýapyk görnüşli paydarlar jemgyýetiniň arasynda ulag we üstaşyr geçirmek meseleleri boýunça Ylalaşyga, Türkmenistanyň Döwlet gümrük gullugy bilen Azerbaýjan Respublikasynyň Döwlet gümrük komitetiniň arasynda Türkmenistanyň we Azerbaýjan Respublikasynyň arasynda geçirilýän harytlar we ulag serişdeleri babatda deslapky maglumatlary alysmagy guramak hakynda Ylalaşyga, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutunyň bilen Azerbaýjan Respublikasynyň Daşary işler ministrliginiň ýanyndaky «ADA» uniwersitetiniň arasynda Özara düşünişmek hakynda Ähtnama, Türkmenistanyň Hökümeti bilen Azerbaýjan Respublikasynyň arasynda Türkmenistanyň we Azerbaýjan Respublikasynyň çägi bilen halkara gatnawlara gatnaşyjylar üçin wiza düzgünlerini ýeňilleşdirmek boýunça Ylalaşyga, Türkmenistanyň Deňiz we derýa ulaglary döwlet gullugy bilen «Azerbaýjanyň Hazar Deňiz Gämçiligi» ýapyk görnüşli paydar-

lar jemgyýetiniň arasynda deňiz söwda gämi gatnawyny ösdürmek hakynda Ylalaşyga, Türkmenbaşy Halkara deňiz porty bilen «Baku Halkara Deňiz Söwda Porty» ýapyk görnüşli paydarlar jemgyýetiniň arasynda maglumatlary awtomatlaşdyrýan usulda alysmak hakynda Ylalaşyga, Türkmenistanyň Deňiz we derýa ulaglary döwlet gullugy bilen «Baku Halkara Deňiz Söwda Porty» ýapyk görnüşli paydarlar jemgyýetiniň arasynda Türkmenbaşy Halkara deňiz portynyň we Baku Halkara deňiz söwda portunyň arasynda ýük geçirilmeleriň mukdaryny artdyrmak hakynda Ylalaşyga, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda ýurduň portlaryndan deňiz ulagy arkaly geçýän halkara gatnawlary ösdürmek hakynda Ylalaşyga, Türkmenistanyň Awtomobil ulaglary ministrligi bilen Azerbaýjan Respublikasynyň Ulag, aragatnaşyk we ýokary tehnologiýalar ministrliginiň arasynda halkara awtomobil gatnaşyklaryny ösdürmek hakynda Ylalaşyga, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda ulag babatda hyzmatdaşlyk etmegiň 2019-2022-nji ýyllar üçin Maksatnamasyna, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda senagat babatda hyzmatdaşlyk etmek hakynda Ylalaşyga, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda 2019 — 2021-nji ýyllarda söwda-ykdysady hyzmatdaşlyk hakynda Maksatnama, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda uzak möhletli söwda-ykdysady hyzmatdaşlyk hakynda Ylalaşyga, Türkmenistanyň Hökümeti bilen Azerbaýjan Respublikasynyň Hökümetiniň arasynda maýa goýumlaryny höweslendirmek we özara goramak hakynda Ylalaşyga, Girdejiler we emlak üçin salgytlar babatda iki gezek salgyt salynma-

Hyzmatdaşlyk

gyny aradan aýyrmak hakynda Ylalaşyga, Türkmenistanyň Ylymlar akademiýasy bilen Azerbaýjanyň Milli ylymlar akademiýasynyň arasynda hyzmatdaşlyk etmek hakynda Ylalaşyga, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda ylym, bilim, medeniýet we sungat babatda hyzmatdaşlyk etmegiň 2019 — 2021-nji ýyllar üçin Maksatnamasyna, iki ýurduň Hökümetleriniň arasynda ulag, üstaşyr geçirmek we logistika meseleleri boýunça türkmen-azerbaýjan bilelikdäki toparyny döretmek hakynda Ylalaşyga gol çekildi.

Geçirilen gepleşiklerde söwda-ykdysady ulgamda, şol sanda oba hojalyk, gurluşyk, senagat, täze tehnologiýalar ýaly geljegi uly pudaklarda türkmen-azerbaýjan hyzmatdaşlygynyň meseleleriniň giň toparyna seredildi. Döwlet Bütütanymyz hyzmatdaşlygynyň esasy ugurlarynyň hatarynda energetika ugryny görkezdi. Şunda energiýa serişdelerini sebit we halkara bazarlara çykarmak maksady bilen, umumy tagallalary birleşdirmek üçin oňat mümkinçilikler bar. Biziň döwletimiziň arasynda ykdysady hyzmatdaşlyk baradaky hökümetara topar işleýär, ol örän köp işleri bitirýär hem-de geljekde netijeli işleri ugur edýär.

Laçyn BABAMYRADOWA,
Halkara hukuky fakultetiniň II ýyl talyby.

HÄZIRKI ZAMAN TÜRKMEN DIPLOMATIÝASY

görkezdi. «Aý dogsa, älem görer» diýlişi ýaly, bu durmuş hakykatyny bu gün bütin dünýä görýär. Türkmenistan oňyn Bitaraplyk ýoluny saýlap aldy. Bu günki gün Bitarap Türkmenistan parahatçylyk söýüjilik ýörelgelerine eýerýär. Halkara harby guramalarynyň işine, şertnamalara hem-de beýleki döwletleriň içkeri işlerine gatyşmaýar, olaryň özygtyýarlylygyna we çäk bütewiligine hormat goýýar, Bu düzgünnamalar Türkmenistanyň esasy kanunynyň, Konstitusiyasynyň deňişli maddasynda öz beýanyny tapdy.

Türkmenistan dostlukly ýurtlaryň ygtybarly hyzmatdaşydyr, Birleşen Milletler Guramasy bilen netijeli hyzmatdaşlygy ýola goýan we alyp barýan döwletdir. BMG-niň Baş Assambleýasynyň «Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň hakyndaky» kararnamasyny iki gezek ýagny 1995-2015-nji ýyllarda kabul etmeginde şeýle hem, Aşgabatda BMG-niň öňüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit Merkeziniň döredilmeginde hem uly many bar. Munuň özi parahatçylyk dörediji ýurt hökmünde Garaşsyz hemişelik Bitarap döwletimiziň alyp barýan daşary syýasatynyň ykrar edilmegidir, hem-de bu syýasy strategiýasynyň netijeliliginiň aýdyň görkezijisidir.

Türkmenistan Merkezi Aziýada syýasy duruklylygy saklamaklyga ýardam edýär, hoşniýetli goňuşylyk, dostluk we ygtybarly hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny hem yzygiderli ösdürýär. Dostlukly hyzmatdaşlyk arkaly iri taslamalary üstünlikli durmuşa geçirilýär. Dostlygy, hyzmatdaşlygy has-da pugtalandyrmaga we işjeňleşdirmäge gönükdirilen forumlar yzygiderli guralýar. Şolaryň hatarynda 2020-nji ýylyň 14-nji fewralynda Aşgabatda geçirilen «Türkmenistan we halkara guramalary: parahatçylygynyň ösüşiň hatyrasyna hyzmatdaşlyk» atly halkara maslahaty bellemek bolar. Bu maslahatda hormatly Prezidentimiz çuňňur manyly çykyş edip, daşary syýasatnyň üstünlikli durmuşa geçirilişine aýdyň baha berdi.

Mälim bolşy ýaly, hormatly Prezidentimiziň taýsyz tagallasy bilen, döwlet ulgamlarynyň ähli pudaklarynda durkukly ösüşe ýardam berýän oňyn özgertmeler amala aşyrylýar, ýokary bilimli hünärmenleri taýýarlamaga, olaryň hünär ussatlygyny ýokarlandyrmaga möhüm ähmiýet berilýär. Şeýle oňyn özgertmeleriň türkmen

diplomatiýasy bilen baglanyşykly amala aşyrylýandygyny-da bellemek gerek. Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynyň döredilmegi, türkmen diplomatiýasynyň milli mekdebi üçin niýetlenilen täze we döwrebap binalar toplumunyň açylmagy munuň aýdyň mysalydyr. Bularyň hemmesi «Açyk gapylar» we özara bähbitli giň hyzmatdaşlyk syýasatynyň üstünlikli durmuşa geçirilmegini hem-de onuň netijeliligini üpjün edýär.

Hawa, hormatly Prezidentimiziň irginsiz aladasy, taýsyz tagallasy bilen, Türkmenistanyň diplomatik işgärleriniň netijeli zähmet çekmekleri, dünýäniň ähli döwletleri we halklary bilen dostlukly hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynyň rowaçlanmagyna goşant goşmaklary üçin zerur şertler döredilýär. Şeýlelikde, Türkmenistanyň durmuşa geçirýän daşary syýasaty netijeli halkara gatnaşyklarynyň pugtalanmagyna oňyn täsir edýär. Hut şonuň üçin, ýurdumyzyň daşary syýasatynyň durmuşa geçirilmeginde, gazanylan üstünlikler türkmen diplomatiýasynyň wekilleri bolan biziň her birimizki guwandyrýar hem-de buýsandyryýar. Bu üstünlikler hemişelik Bitaraplygymyzyň şanly 25 ýyllygyny dabaraly bellenilýän Türkmenistanyň diplomatik işgärlerini beýleki döwletlerde ýurdumyza ynamly, ygtybarly wekilçilik etmäge has-da döredijilikli zähmet çekmäge ruhlandyryýar.

Ýurdumyzyň halkara arenasynda şu günki gazanan üstünliklerine Watanymyzyň adyndan ençeme ýyl wekilçilik edip, mynasyp goşant goşmak bagty miýesser etdi. Bu gün halypa diplomat hökmünde geljekki ýaş diplomatlary taýýarlamak, olara toplan tejribelerimizi miras galdyrmak ýaly mukaddes wezipäniň ynanylmagy bizi has-da buýsandyryýar. Pursatdan peýdalanylýan Prezidentimize köp sag bolsun aýtýarys! Türkmenistanyň diplomatik işgärleriniň we bilim ulgamynyň wekilleriniň öňünde goýan jogapkärli wezipeleleri durmuşa geçirmekde üstünlikleri arzuw edýäris!

Gürrüňdeş bolan:
Aýsenem ATAÝEWA,
Halkara žurnalistikasy fakultetiniň III ýyl talyby,
«Ýaş diplomatyň sesi».

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS
17 GOALS TO TRANSFORM OUR WORLD

There must be many young people who are aware about the SDGs and are interested in the question - why exactly young people? Why are young people so important in achieving the goals of the 2030 Agenda for Sustainable Development?

In 2016, in the framework of the Agenda 2030, the UN launched an initiative to recruit SDG Youth Ambassadors among participating countries to provide youth voices everywhere.

The responsibilities of Young SDG Ambassadors include contributing to the achievement of the SDGs by shaping, communicating and implementing the massive ideas and opinions of local youth. The fact of the creation of such a structure speaks of the position of the UN along

Youth and SDG Short

with the solidary governments of member states according to which it is especially important to involve young people in implementing the SDGs at the global level. However, when we are concerned about above mentioned decision it is worth giving reasons about necessity of youth participation.

In terms of improving the quality of life of our society in the future, different sources and opinions of experts agree on one main point: the younger generation is the foundation of our world in the future. Our bright future is firmly connected with a happy life, as well as a harmonious development of youth while youth is the power and authority of our Motherland. Thus, at the VI Congress of the Youth Organization of Turkmenistan named after Makhtumkuli, held on September 11, 2019, our Esteemed President noted: «The inspiring work of youth contributes to the successful implementation of national and state programs. Young people come up with constructive initiatives to democratize the country's social and political life».

With regard to the special qualities of young people that contribute to the effective solution of the questions posed, attention should be focused on three inherent qualities. These qualities are the ability to dream and move towards your goal. In any success, a person needs a guiding star that will constantly lead, light a fire in his heart.

The next most important qualities are courage and confidence. After all, courage is the price that life demands in order to provide the world. This is our inner struggle and confidence in our righteousness, without which the world cannot hear us. Likewise, every activist fighting for a bright future for future generations needs to develop these three qualities.

In a dynamically developing world, every day more and more people are involved in solving our common task - to make the world a better place, to provide the children of the planet with all the necessary benefits and conditions for their self-realization. Our steps today will affect the state of the planet in the future, and it depends only on us what kind of world new generations will see.

In conclusion, I would like to assure that our youth, committed to the patriotic spirit of their ancestors and worthily continuing their humanistic, noble national and labor traditions, stocking up on a baggage of knowledge and ideas, will devote all their efforts and abilities to achieving the SDGs.

Diyar LOMANOV,
III years student of the faculty
of International Economic Relations.

BMG-niň halkara günleri

1-nji sentýabr

Halkara Bilimler günü

Bilimler günü 1984-nji ýylyň 1-nji sentýabryndan bäri SSSR-iň Supremeokary Sowet Soýuzynyň Prezidentiniň karary bilen 1984-nji ýylyň 15-nji iýunynda «1-nji sentýabr milli baýram hökmünde yglan edildi». Şeýle hem, käbir post-sowet döwletlerinde hususan-da, Russiýada, Ukrainada, Belarusiýada resmi baýramçylyk hökmünde bellenilýär. Häzirki wagtda biziň ýurdumyzda hem Gahryman Arkadagymyzyň tagallasy bilen, her ýylyň 1-nji sentýabrynda Bilimler we talyp ýaşlar günü uludan bellenilip geçirilýär. Bu şanly sene okuwçylaryň we ýokary okuw mekdepleriniň talyp ýaşlary üçin, şeýle hem bilim işgärleri üçin ýatdan çykmanjak baýramçylykdyr.

Žurnalistleriň halkara raýdaşlyk günü

Her ýylyň 8-nji sentýabrynda žurnalistleriň we habarçylaryň raýdaşlyk günü bellenilýär. Dünýäniň çar künjeginden gatnaşýan žurnalistler ýygnaqlar we konferensiýalar geçirýärlär. Bu professional

kongreslere dünýäniň dürli ýurtlaryndan dördünji emlägiň wekilleri özleriniň žurnalistik tejribelerini paýlaşýarlar we öz aralaryndan iň mynasybyny saýlaýarlar. Žurnalistler üçin Halkara raýdaşlyk günü 1958-nji ýylda Halkara žurnalistler Guramasynyň (IOJ) 5-nji Kongresiniň karary bilen döredilýär we ol dünýädäki iň köne we iň uly halkara žurnalistika birleşigidir. Bu halkara gününüň senesi tötänleýin saýlanmady. Ol 1943-nji ýylda Berlinda faşistler 1942-nji ýylyň aprelinde Gestapo tarapyndan tussag edilen Çehoslowakiýa žurnalistini edebiyat we teatr tankyçysyny, publistini, Çehoslowakiýa Kommunistik partiýasynyň aktiwisti Julius Fukigi jezalandyryldy. Julius gynamalar otagynda-da söýgüli kärini terk etmeýär we 1950-nji ýylda aradan çykýar. Onuň Halkara Parahatçylyk baýragy üçin «Boýnuna burun bilen hasabat bermek» kitabyny yazmagy başaýar. Juliusyň bu meşhur kitabyny dünýäniň 70 dilinde terjimi edýärlär. Bütin dünýäde žurnalistika iň howply hünärleriň biri hasaplanýar, şon netijesinde-de, dünýäniň dürli künjeklerinde diýen ýaly, žurnalistlere her ýyl hujum edilýär. Şol sebäpli hem Halkara žurnalistleriň raýdaşlyk günü bellenilip başlanýar. Her ýyl Halkara žurnalistleriň raýdaşlyk gününüň hormatyna Russiýanyň žurnalistler bileleşigi Moskwa konserwatoriýasynyň uly zalynda aradan çykan žurnalistleriň hatyrasyna ýörite haýyr-sahawat konserti gurayýarlar. Bu konsert maksatnamasy bilet satmaktan alnan girdejinini aradan çykan kärdeşleriniň maşgalalaryna goldaw bermek üçin berýärlär.

Halkara gözelligi günü

Bu baýramçylyk 1995-nji ýyldan bäri, dünýädäki ähli owadan we owadan zatlaryň baýramynyň bellenilýän günidir. Şonuň üçinem dünýä döwletleriniň köpüsünde her ýylyň 9-njy sentýabrda gözelligi bäsleşikleri geçirilýär. Ilkinji gözelligi bäsleşikleri Ýewropa döwletleri bolan Londonda we Belgiýada geçirildi. Bu bäsleşiklerde diňe bir daşky gözellige däl-de, eýsem, içki gözellige hem baha berilýär. Gözellik bäsleşiklerinden başga-da, bu gün nusga standartyna laýyk gelmeýän ýa-da özboluşlylygy bilen tapawutlanýan daşky görnüşi bolan adamlar hem

gatnaşýar we höweslendirilýär. Şeýle hem bu günlerde dürli ýörüşler, mahabat we festiwallar geçirilýär.

Programmistleriň halkara günü

Halkara programmistler günü programmistleriň gündelik durmuşymyzy ýeňilleşdirmek üçin etýän oňaýly işleri üçin bellenilýän baýramçylykdyr. Bu baýramçylyk ýylyň 256-njy gününde ýagny her ýylyň 12-nji ýa-da 13-nji sentýabrynda bellenilýär. Bu bolsa 256(2⁸) belgisi saýlandy, sebäbi sekiz bitli baýt bilen

aňladyp boljak dürli bahalaryň sanydyr. Halkara programmistler günü ähli programmistleri hormatlamak üçin 1996-njy ýylyň 15-nji iýulynda «Komputerra» neşirýatynyň başlygy Dmitriý Mendrelýuk tarapyndan ilkinji pikiri öňe sürüldi we «Programmistleriň günü» diýlip yglan edildi. Şol günden bäri hem dünýäniň köp ýurtlarynda uly dabara bilen bellenilýär. Öňler taryhda 7-nji fewralda bellenilýän bolsa, şol günden soň ähli döwletler tarapyndan her ýylyň 256-njy gününde bellenilip başlandy.

Ozon gatlagyny goramagyň halkara günü

Her ýylyň 16-njy sentýabrynda Halkara ozon gatlagyny goramagyň günü bellenilýär. 16-njy sentýabr Tennessi, ABŞ, Larakyn ozon O3 himiki formulasy bilen kislorodyň aýratyn görnüşidir. Dem alýan we ýerdäki ýaşayş üçin gaty möhüm bolan kislorodyň O2 formulasy bar. Ol Ozon atmosferamyznyň gaty az bölegini aňladýar, ýöne onuň bolmagy adamyň abadançylygy üçin deň derejede möhümdir. Türkmenistan hem Ozon gatlagyny goramagyň halkara gününü belleýär. Türkmenistanyň Daşky gurşawy goramak we ýer baýlyklary boýunça Döwlet komitetiniň ýanyndaky Ozon merkeziniň hünärmenleri tarapyndan

orta mekdeplerde, ähli ýokary okuw jaýlarynda we senagat kärhanalarynda geçirilen maglumat kompaniýasy raýatlaryň Ozon gatlagyny goramak we howanyň üýtgemeginiň täsirlerini azaltmak üçin dünýäde alnyp barylýan işler barada habardarlygyny ýokarlandyrmaga gönükdirilýär. Şu güne çenli BMG-niň Ozon gatlagyny goramak baradaky Wena konwensiýasynda Ozonyň zyňylyan maddalar baradaky Montreal teswirnamasy iň üstünlikli halkara şertnamalarynyň birine öwürüldi we Türkmenistan döwletimiz ýaly dünýäniň 197 ýurdu tarapyndan tassyklandy we durmuşa geçirildi. Ýurdumyz öz borçnamalaryny doly ýerine ýetirip, konwensiýa teswirnama we oňa girizilen ähli üýtgeşmelere gol çekdi. 1994-nji ýylda Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy 16-njy sentýabry Ozon gatlagyny goramagyň halkara günü diýip yglan etdi. 1987-nji ýylda hut şu gün Ozon gatlagyny ýoklaýan maddalar boýunça Montreal teswirnamasyna gol çekildi. Ozon gatlagyny gorap saklamak boýunça 2016-njy ýylyň Halkara gününüň mowzuy «Ozon we howa: Parahatçylyk bilen täzeden gurmak, Montreal teswirnamasy boýunça global ýylylyk HFS zyňyndylarynyň derejesini peseltmek», ýaly dürli çäreler giňden durmuşa geçirilýär.

Terjime eden we taýýarlan:
Dünýägözel ÇARYÝEWA,
Halkara žurnalistikasy fakultetiniň II ýyl talyby,

«Ýaş diplomatyň sesi».

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly BERDIMUHAMEDOW:

— Dünýäniň iň öňdebaryjy, iň abraýly döwletleriniň hataryna goşulan Türkmenistan öz üstüne alan halkara borçnamalaryna gyşarnyksyz eýerýän, halkara hyzmatdaşlygy meselelerine örän jogapkärli çemeleşýän, Merkezi Aziýa sebitinde we ähli yklymlarda parahatçylygyň, gülläp ösüşiň, özara düşünişmegiň rowaç almagy ugrunda zygiderli tagalla edýän, geljegi uly ýurt hökmünde öz syýasy-hukuk binýadyny berkidýär.

Häzirkizaman halkara hukugynyň esasy pudagy

Şertnamalar döwletleriň tejribesinde halkara hukugynyň döremeginden has irki döwürde, ýagny döwlete meňzeş emele gelmeleriň gatnaşyklarynda, ylaşyk - parahatçylykly çözümeňi ýeke-täk serişdesi hökmünde döredi. Halkara hukugynyň emele gelmegi bilen döwletleriň arasyndaky şertnamalar - kanuny häsiýete eýe bolýarlar. Halkara gatnaşyklarynyň kadaladyrylmagynyň zerurlygynyň artdygyça şertnamalaryň orny hem artýar. Halkara şertnamalar hukugy halkara hukugynyň bir pudagy bolup, halkara şertnamalaryň baglaşylmagy, ulanylmagy we ýatyrylmagy bilen baglanyşykly döwletleriň we halkara hukugynyň beýleki subýektleriniň arasyndaky gatnaşyklary düzgünleşdirýän hukuk kadalaryň jemi bolup durýar.

1969-njy ýylyň 23-nji maýynda «Halkara şertnamalar hukugy hakynda» Wena Konwensiýasy kabul edildi. Bu ähmiýetli resminama halkara şertnamalary baglanyşmagyň, ýerine ýetirilmeginiň, bes edilmeginiň tertibini kesgitleýän ilkinji halkara hukuk namasydyr. Bu konwensiýa 8 bölümden we 85 maddadan ybaratdyr.

Halkara şertnamalar BMG-niň Tertipnamasynyň maksatlaryna we ýörelgelerine laýyklykda halkara hyzmatdaşlygyny ös-

dürmek arkaly ählumumy parahatçylygy we howpsuzlygy üpjün etmegiň serişdesi bolmak bilen, döwletara gatnaşyklary üçin esas bolup durýar.

Halkara şertnamalar hukugynyň esasy ýörelgesi - »pacta sunt servanda», ýagny, şertnamalardan gelip çykýan halkara hukugynyň esasy ýörelgeleriniň biri bolan halkara borçnamalaryny ak ýürekden ýerine ýetirmeklik bolup durýar. 2010-njy ýylyň 10-njy maýynda kabul edilen «Türkmenistanyň halkara şertnamalary hakynda» Türkmenistanyň kanunynyň ähmiýeti hem uludyr. Bu kanun jemi 6 bölümden we 28 bapdan ybarat bolup, Türkmenistanyň halkara şertnamalaryny baglaşmagyň, ýerine ýetirmegiň we güýjüni ýatymagyň tertibini kesgitleýär hem-de Türkmenistanyň Konstitusiasynda yglan edilen we berkidilen Türkmenistanyň daşary syýasatynyň maksatlarynyň we ýörelgeleriniň amala aşyrylmagyna ýardam etmäge niýetlenendir.

Şahnoza EMINOWA,
Halkara hukugy fakultetiniň III ýyl talyby.

Önümçilik tejribeligi

USSAT HÜNÄRMEN – KÄMIL HÜNÄR

Milli bilim ulgamyny ösdürmek, giň dünýägarayşly, öňdebaryjy tehnologiýalardan oňat baş çykarýan ýokary derejeli, kämil hünärmenleri ýetişdirmek döwlet syýasatynda alnyp barylýan esasy wezipeleriň hatarynda durýar. Döwletimiziň gülläp ösmeginde ýaşlara aýratyn ynam bildirýän hormatly Prezidentimiziň saýasynda biz talyp ýaşlaryň ýurdumyzy dünýä tanatjak kämil hünärmenler bolup ýetişmegimizde ähli şertler döredilýär. Ýurdumyzda hereket ähli ýokary okuw

mekdepleri bilen bir hatarda, Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginiň Halkara gatnaşyklary institutynda hem döwletimiziň ösüşlerine mynasyp goşant goşjak geljekki halkaraçy hünärmenleri ýetişdirilýär.

Häzirki wagtda institutyň 4-nji we 5-nji ýyl talyplary üçin okuw ýylynyň birinji ýarymynda geçirilýän önümçilik tejribeligi dowam edýär. Talyplaryň nazaryýetde alan bilimlerini amalyýetde has-da çuňlaşdyryp berkitmek maksady bilen geçirilýän önümçilik tejribeligi 4-nji ýyl talyplary üçin 6 hepde, 5-nji ýyl talyplary üçin bolsa 12 hepde aralygynda guralýar. Halkara gatnaşyklary we diplomatiýa, halkara hukugy, halkara yk-

dysady gatnaşyklary, halkara žurnalistikasy hünärlerinde okap bilim alýan talyplaryň deňişli ugurlar boýunça Türkmenistanyň Daşary işler ministrliginde, ýurdumyzyň welaýatlarynda, etraplarynda we paýtagtymyzda ýerleşýän häkimliklerde, banklarda, neşir edilýän gazetdir žurnallaryň redaksiýalarynda, şeýle hem teleradioaýlymlarda önümçilik tejribeligi geçýärlär. Talyplaryň önümçilik tejribeligi geçişlerine her kafedra boýunça deňişli ugurdan okadýan halypa mugallymlar tarapyndan zygiderli gözegçilik edilýär. Talyplaryň önümçilik tejribeligi geçmek maksady bilen uguradylýan edaralary tarapyndan bolsa olara ýörite ýokary derejeli hünärmenler berkidilýär. Bu bolsa talyplaryň hünär başaýarlygyny artdyrmagyna uly itergi berýär.

Türkmen diplomatiýasynyň milli mekdebinde halkaraçy hünärmen hökmünde geljekki öňde goýan maksatlaryna ýetmek üçin ähli mümkinçilikler bar. Döredilýän şeýle ajaýyp mümkinçiliklerden peýdalanylýan Bitaraplygyň mekanynda, hormatly Prezidentimiziň saýasynda ýurdumyzyň geljekki ezber hünärmenleri hökmünde biz ýaşlar Watanymyza, halkymyza, milli Liderimize ak ýürekden hyzmat etmäge hemişe taýýar!

Laçyn BERDIMYRADOWA,
Halkara žurnalistikasy fakultetiniň talyby,
«Edebiyat we sungat» gazetiniň habarçysy,
«Ýaş diplomatyň sesi».

DIPLOMATIÝANYŇ GELIP ÇYKYŞY

Häzirki wagtda dünýäniň barha özgermegi, sebitleýin we ählumy derejelerde ýagdaýlara täsir edýän täze hadysalaryň ýüze çykmagy Halkara gatnaşyklarynyň esasy subýektleriniň biri bolup durýar. Şol ýüze çykýan ýagdaýlar bolsa, döwletleriň tutuş dünýä bileleşiginiň bähbitleri üçin oňlanyşykly, çuňňur seljerilmegini talap edýär. Şu talaplary amala aşyrmak ugrunda edilýän işler bolsa, dünýä döwletleriniň halkara giňişliginde ornunyň has-da berkemegine getirýär.

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe Türkmenistan döwletimiziň gün-günden pajarlap ösmegi, täze strategiki maksatnamalary amala aşyrmagy, durnukly ösüşi üpjün etmegi Halkara gatnaşyklarynda täze ösüşlere eýe bolýar. Ýurdumyz parahatçylyk söýüjilik, hoşniýetlilik, oňyn bitaraplyk syýasatyny alyp barýar. Ata Watanymyz diňe bir içeri syýasatda däl, eýsem daşary syýasatda hem täze gazanylanlara eýe bolýar. Ýurtta durnukly ösüşi üpjün etmek, parahatçylygy we howpsuzlygy goramak, hakara hyzmatdaşlygy ýola goýmak diplomatik gullugyň esasy serişdeleri bolup durýar.

Diplomatiýanyň ilkinji kämilleşmedik başlangyçlary baryp ilkidurmuş urugçylyk jemgyýetiniň döremegi, taýpalaryň ýüze çykmagy, harytlaryň ilkinji alyş – çalyş edilip başlanmagy we başga ençeme meseleleriň çözülmegi bilen ýüze çykyş başlaýar. Ilkibaşda adamlaryň arasyndaky dawaalar güýç bilen çözülipdir, ýöne olar basym agzalalyklaryň köp halatlarda uruş arkaly däl-de, eýsem ylaşygyň üsti bilen çözülmeginiň has peýdaly bolýandygyna düşünişip başlapdyrlar. Gadym zamanlarda has kuwwatly halklar, ozaly bilen bolsa, harby serişdeler arkaly öz täsiriniň çäklerini giňeltmäge çalyşypdyrlar, olarda basyp alyjylyk, täze ýerleri edinmek, goňşy döwletleri ýapja, paç töleýän ýurtlara öwürmeklik pikiri ornaşypdyr. Şol döwrüň halkara gatnaşyklarynda ýeke-täk güýçleriniň hukugy höküm sürüpdir.

Wagtyň geçmegi bilen döwletlerde diplomatik gatnaşyklar ýüze çykyş başlaýar. Gündogar döwletlerini alanymyzda diplomatik gatnaşyklar patyşanyň adyndan alnyp barlypdyr we olar tarapyndan ýolbaşçylyk edilipdir. Eýýäm şol döwürde biziň şu günki günlerimizdäki diplomatik resminamalaryň güýji ýaly şertnamalaryň, ylalaşyklaryň dürli görnüşleri peýda bolupdyr.

«Diplomat» sözi gadymy grek dilindäki «diploma» sözünden gelip çykypdyr we «resmi, resminama» diýmegi aňladypdyr. Gadymy Gresiýada ilçiler tagtalyklar görnüşindäki we biri biriniň üstüne goýlan görkezmeleri, hatlary alypdyrlar. Olary «diploma» diýip atlandyrypdyrlar. Şeýlelikde hem, «diplomatiya» adalgasy gelip çykypdyr.

Bu adalganyň has takyk gelip çykyşy barada Türkmenistanyň Adatdan daşary we doly ygtyýarly ilçisi, taryh ylmylarynyň doktory Amangeldi Rahmanowyň «Diplomatik gullugyň esaslary kitabynda şeýle beýan edilýär: «Has takygy, bu adalga daşary aragatnaşyklar çäginde, döwlet işini aňladýan düşünje hökmünde monarhlaryň köşkleriniň ýanynda XVI—XVII asyrlarda hemişelik diplomatik

wekilhanalaryň dördilmeği bilen ulanylyşa giripdir. Ilkinji gezek ol 1645-nji ýylda Angliýada ulanylypdyr. Şol asyryň aýagynda belli nemes filosofy we matematigi G.B. Leybnis «Diplomatik hukugyň ýygyndysy» atly kitaby çap edipdir. Onda ol «diplomantik (sözünü ulanylypdyr we bu söz şol döwürden bäri «halkara gatnaşyklaryna degişiligi» aňladypdyr.

Ýöne «diplomatiya» adalgasy özüniň şu günlerdäki ýaly manysynda XVIII asyrdan ulanylyşa giripdir. Bu adalga ilkinji gezek fransuz diplomaty, 1716-njy ýylda «Hökümdarlar bilen gepleşikler alyp barmagyň usullary» atly kitaby çap eden Fransua Kaler bolupdyr.

Mundan başga-da, grek diplomatiasy barada aýdanymyzda iňlis diplomaty we ýazyjysy, diplomatiasyň nazaryýetiniň klassygy Garold Nikolson greklerde baryp b.e. öňki V asyrdan halkara gatnaşyklaryň ösen diwanyň bolandygyny belleýär. Şol bir wagtyň özünde hem iňlis diplomat grekleriň ýaramaz diplomatlar bolandygy barada ýazypdyr. Sebäbi Gadymy Gresiýanyň diplomatiasynyň juda açyklygy, onuň köpçüligi niýetlenen häsiýeti iňlis diplomatiýa ýaramandyr. Gadymy Gresiýanyň diplomatiasynyň hemişe ýalançylyk bilen baglanyşdyrylmagy hem onda ýigrenç döredipdir. G. Nikolson diplomatiasynda ýalançylygyň we mekirligiň ädpleriň greklerden rimlilere geçendigi hem belläpdir. Rimiň diplomatiasynyň esasy täre bolsa, «bölüşdir we höküm sür», ýa-da «agzyny alardyp, höküm sür» ýörelgesi bolupdyr. Onda aldaw esasy zat hasaplanypdyr.

Soňky ençeme onýylyklaryň dowamynda üsti açylan köp sanly arheologik tapyndylar şeýle hem Türkmenistanyň Müsür, Mesopotamiýa, Hindistan, Hytaý ýaly gadymy siwili-zasiýalaryň iň uly merkezlerinden biri bolandygyna, Altydepe, Marguş, Parfiýa, Gürgenç ýaly türkmenleriň ata-babalary tarapyndan döredilen döwlet birleşmeleriniň biziň eýýamymyzdan öňki III müňýylykdan başlap, esli derejede Gündogaryň syýasy, ykdysady we medeni durmuşynyň häsiýetini, Gündogaryň we Günbataryň, Demirgazygyň we Günortanyň özara gatnaşyklarynyň derejesini kesgillendiklerine şaýatlyk edýärler.

Häzirki döwür barada aýdanymyzda bolsa, halkara gatnaşyklary ýokary derejede ösdi, kämilleşdi. Ýurdumyzda daşary syýasat babatynda birnäçe ummasыз işler amala aşyryldy. Elbetde, şeýle ösüşleriň arkasynda Gahryman Arkadagymyzyň taýsyz tagallasy ýatyr. Biz talyp ýaşlar hem halkaraçy hünärmenler hökmünde Mähriban Arkadagymyzyň şeýle atalyk aladalaryna jogap edip, okap, öwrenip, nazaryýetde alan bilimlerini amalyýetde amala aşyryjylygymyza ynanýarys. Ýurdumyzy ösüşlerden ösüşlere alyp barýan, biz ýaşlara okamaga, öwrenmäge giň mümkinçilikleri döredip berýän Gahryman we Mähriban Arkadagymyzyň jany sag, ömri uzak, tutýan tutumly işleri mundan beýläk-de rowaçlyklara beslensin! Goý, hemişe asmanymyz asuda, ýurdumyz parahat bolsun!

Nurana MUHYÝEWA,
Halkara gatnaşyklary fakultetiniň II ýyl talyby.

Dünýä diplomatiasynyň mekdebi

Türkmen edebiyatynda görnükli yz galdyran Gylyç Kulyýew diňe bir ýazyjy bolmak bilen çäklenmän, eýsem, türkmen we dünýä diplomatiasynda, taryh ylmynda, syýasatda sanardan köp hyzmatlar bitirdi. Ol 1913-nji ýylda Mary şäheriniň golaýyndaky Ke-seýap obasynda dünýä inýär.

Ene-atadan ir aýrylan ýaşajyk

Gylyç ilki hossaarlarynyň elinde, soňra bolsa Mary şäherindäki mekdep-internatynda terbiýe alýar. Bilmini artdyrmak maksady bilen Türkmenistanyň halk magaryf komissarlygy tarapyndan Bakuwa ugradylyar. Şol ýerde Karl Marks adyndaky sosial-ykdysady institutyň hukuk fakultetinde ýokary bilim alýar. Marksizm-leninizm nazaryýetini düýpli öleşdiren ýazyjy, dürli ýyllarda TSSR-iň İçeri işler ministrliginde, Eýrandaky Gürgen sowet konsullhanasynda, SSSR-iň Owganystandaky ilçihanasynda dürli wezipelerde zähmet çekýär; TSSR-iň Medeniýet ministri, SSSR-iň Tunisdäki adatdan daşary doly ygtyýarly ilçisi wezipelerinde sebide we dünýäde möhüm işleriň birnäçesini amala aşyryar. Gylyç Kulyýewiň döredijilik ýoly onuň biografiýasy bilen berk baglanyşyklydyr, çünki ýazyjy döreden gahrymanlarynyň durmuşynda janly şaýady

boldy, diplomatik gatnaşyklary ýola goýmak üçin wakalaryň geçýän ýerleriniň ýollaryny sökdi.

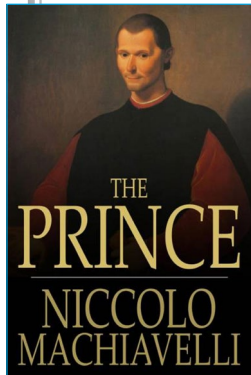
Ýazyjynyň «Harasatly Kabul», «Emiriň ilçisi», «Güljermal han», «Gara Kerwen», «Magtymguly»

DIPLOMAT YAZYJY – GYLYÇ KULYÝEW

ly», «Yanbermez Alžirli», «Afrikalynyň kasamy» ýaly eserleri ýaş diplomatlara dünýäni tanatmak, taryh-syýasy wakalary dogruçyl açyp görkezmekde uly ähmiýete eýedir. Onuň romandyр powestlerini okan okyjy Jawaharlal Neru, Lenin, Naryman Narymanow, Georgi Çiçerin, Robert Forster, Wilfrid Malesson, Fayzulla Hojayew we ýene-de birnäçe taryhy şahslar bilen tanyşmaga mümkinçilik tapýar. Gylyç Kulyýewiň eserleri diňe bir türkmen edebiyatynda däl, eýsem, dünýäde öz mynasyp ornuny tapdy. Öz döwürdeş ýazyjylaryndan tapawutlylykda dürli ýurtlaryň taryhyny içgin öwrenmegi, bu barada saldamly eserleri döretmegi ony daşary ýurtlarda-da iň bir söýlup okalýan ýazyjylaryň hatarynda goýýar. Onuň döredijiligi, durmuşy geljekki diplomatlara öwrenmäge hem görelde almaga taýsyz mekdepdir.

NIKOLA MAKIAWELLI. «HÖKÜMDAR»

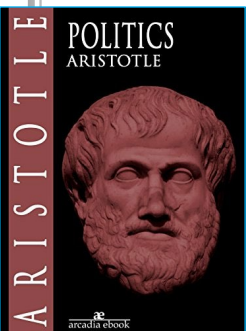
Görnükli Florensiýaly filosof Nikola Makiawelliň «Hökümdar» atly eseri asyrlar boýy syýasat nazaryýetini öwrenijileriň ýan kitapçasý bolup geldi. Aýmlar bu traktaty döwrebap syýasat nazaryýetiniň we taryh biliminiň düýbini tutuýy eser hasaplaýarlar.

Makiawelli bu kitabyňy, Florensiýa şäher döwletiniň täze başyna geçen, Lorenzo de Medičä öwüt-nesihat häsiýetinde ýazypdyr. Eser turuwbaşdan batyrgaý, täzeçe pikirleri bilen öňe çykyp, «Gaýtadan döreyiş» döwrüniň ruhuny şöhlendirdiýär. Ol söweş sungatynyň inçeliklerine eýe bolmak, taryhda yz goýan serkerdelerden nusga almak, häkimiyeti goramak we berkitmek ýaly meseleleri seljerip, hökümdarlaryň hem öwüt-ündewlere gulak asar

derejede parasatly bolmalydygyny ündeýär. Emma Makiawelliň Seseronyň we Senekanyň hökümdaryň jomart, adyl, pesgöwünli bolmalydygy hakyndaky pikirlerine garşy çykyş etmegi döwründe gyzyň garşylanmandyr. Syýasatda ahlak we etikany çetde goýmagy, onuň tankytlanmagyna getiripdir. Eser hökümdaryň erkine çäk goýmaýanlygy üçin ýazgarylýpdyr. Onuň adyndan «makiawelliçi» adalgasy döredilip, mekirlilik etmek, syýasatda maksada ýetmek üçin özüni çäklendirmezlik manylarynda ulanylypdyr. Meşhur iňlis filosofy Bertrand Russell «Pelsepe taryhy» eseriniň ikinji jildinde Makiawelli hakynda: «... «Hökümdar» traktaty bilen bir wagtda ýazylan «Nutuklar» eseri has liberal we respublikaçy. «Nutuklary» okamadyk kişi Makiawelliň pelsepesine diňe birtaraply düşünmekden ileri gidip bilmez...» diýip belleýär.

ARISTOTEL. «POLITIKA»

Adamzat taryhynda ynsan aňyýetiniň ösüşine ummasыз goşant goşan gadymy grek akyldary Aristotel biologiya, fizika,

geologiya ýaly häzirki wagtda öwrenilýän ylmlaryň ençemesiniň atasy hasaplanýlyar. Ol takyk ylmylar bilen deň derejede jemgyýetçilik ylmylaryna hem sansyz goşant goşup, edebiyat, hukuk, syýasat nazaryýetiniň kemala gelmeginde möhüm orna eýe bolupdyr. Onuň «Politika» (gadymy grek

dilinde «Syýasat») atly eseri häzirki zaman syýasat nazaryýetçileri tarapyndan gozgaýan meseleleri boýunça, şu günki günde hem ähmiýetini ýitirmändigini nygtaýarlar.

Aristotel bu traktatynda özüniň halypasy

Platonyň «Döwlet» kitabyndaky garaýyşlaryny seljerip, onuň «ideal döwlet» pelsepesine köp babatda garşy çykýar, şol sanda gadymy Gresiýadaky şäher döwletleriniň dolandyryş ulgamlaryny analizleýär. Ýazylan döwründe bu eser giň okyjylar köpçüliginiň kân bir ünsüni çekmedigem bolsa, «Gaýtadan döreyiş» zamasynynda Ýewropada meşhurlygy artdyrdy.

Akyldar öz gozgaýan meselelerine turuwbaşdan ylmy nazaryýet bilen çemeleşip, halypasynyň idealizmine garşy obyektiw garaýyşlary bilen öňe çykýar. Onuň demografiýany ykdysady şertler bilen baglylykda seljermegi, akyldaryň häzirki günde hem üns merkezinde bolmagyna getirýär.

Beýik filosofyň bu kitaby syýasat nazaryýetinde ilkinji eserleriň biri bolmak bilen birlikde, çuň mazmunly hem-de düýpli pikirler baý traktatdyr. Ony öwrenmek, seljermek, orta atýan pikirlerinden netije çykarmak zamanamyznyň syýasatyna aň ýetirmek isleýän her bir adama hökmandyr.

Taýýarlan
Rahym ŞAMEÝEW,
Halkara žurnalistikasy fakultetiniň I ýyl talyby.

